

ТЕОРЕТИЧНЕ АНАЛІЗУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДОСЯГНЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ У РОЗРІЗІ ПСИХОЛОГІЧНОГО КАПІТАЛУ

Н.А.Скрипка

Магістрант другого року навчання, спеціальність Психологія

Херсонський державний університет

Актуальність теми. Успішна, самодостатня особистість у сучасному світі це перш за все особистість, що прагне саморозвитку, самовдосконалення, розкриття своїх потенційних можливостей і вдосконалення існуючих, та в мінливих умовах сьогодення, в ситуації невизначеності застосовує свій психологічний капітал для досягнення своєї мети (цілі). Сучасна людина дуже часто перебуває в умовах невизначеності, неоднозначності, двозначності, які є психологічним впливом на її свідомість, що забезпечує певне ставлення людини до неї та певну реакцію в ній. Для забезпечення досягнення своєї мети людині необхідно виробити певне ставлення до невизначеності, сформувані толерантність до неї. Толерантність до невизначеності (ТН), як психологічний конструкт, сприяє подоланню труднощів та кращій взаємодії з соціокультурним оточенням людини, що в свою чергу є однією з умов успішності в досягненні цілей[2]. Основа психологічного капіталу особистості це її вміння протистояти мінливим умовам життя, мобілізувати свої внутрішні ресурси на подолання ситуації невизначеності та змога відновлювати свій психологічний стан [7;8].

Поняття психологічного капіталу як стану позитивного психологічного розвитку людини було введено зарубіжними вченими. Вивченням цього психологічного конструкту займалися такі вчені як А.Бандура, А. Беккер, Ю. Бондар, Ф. Луханс, М.Селигман, А. Трофімов та інші.

Вивчення психологічних складових ТН як психологічного конструкту вивчали такі вчені як, І Френкель-Брусвік, С.Бендер, А.Гусев, Т.Корнілов та інші.

Досягнення **мети** передбачає вирішення **завдання**: проаналізувати теоретико-методологічні засади за порушеною проблематикою.

Виклад основного матеріалу. Психологічний капітал, як конструкт у царині сучасної психологічної науки, являє собою відносно нове поняття. Психологічний капітал це загальний ресурсний стан людини, що дає змогу відновлювати внутрішню рівновагу при її порушенні ситуаціями невизначеності та виникненням певних перешкод; дозволяє їй бути впевненій у собі, досягати успіху, стикаючись з труднощами долати їх, будувати своє бажане майбутнє [4].

Складові компоненти психологічного капіталу: самоефективність, оптимізм, надія, життєстійкість.

Самоефективність, як впевненість у своїх силах в досягненні успіху[1], виявляє здатність і готовність особистості застосовувати певні дії щодо рішення складних задач та докладати зусилля для їх виконання, мобілізує власну мотивацію та пізнавальну діяльність, що сприяє вирішенню важких завдань, які виявляють вищий, за попередній, рівень самоефективності. Все це можливо за умови вміння організувати свій час. Досвід минулого, ситуація сьогодення та планування свого майбутнього, в контексті часової перспективи, дає можливість аналізувати та прогнозувати майбутні дії, ситуації та нові звершення. Самоефективна особистість не тільки має змогу, але і діє організуючи свій час, як життєвий так і професійний, для досягнення поставленої мети. Самоефективну особистість виділяють такі характеристики [6]:

Дуже цілеспрямовані;

Встановлюють для себе високі цілі та вибирають важкі завдання;

Сприймають «виклик» та легко йдуть у «зону найближчого розвитку»;

Застосовують необхідні зусилля для досягнення своїх цілей;

Стикаючись з перешкодами продовжують рух вперед.

Надія, як позитивна мотивація, як позитивний стан, як позитивне мислення, що дає поштовх, імпульс людині для руху вперед до реалізації

своєї мети з певними цілями та очікуваннями. Тобто, надія це не тільки ставлення до ситуації, але і активна діяльність людини стосовно цієї ситуації.

Оптимізм, як складова психологічного капіталу, може бути як фактор подолання стресу (копінг-фактор), так і передбаченням позитивного розвитку ситуації, в наслідок бачення часової перспективи розвитку подій, що дозволяє людині аналізувати і оцінювати різні події з її життя минулого, сьогодення та планувати, з врахуванням досвіду та надзвичайних ситуацій, своє майбутнє. Оптиміст має бути гнучким не зважаючи на труднощі та перешкоди на шляху до поставленої мети.

Життєстійкість, як психологічна стійкість, це здатність людини відновлювати свій особистісний психологічний стан, яка стикається з складним завданням, з проблемою чи невизначеною ситуацією. С. Мадді інтерпретував життєстійкість як характеристику таких складових: залученість в процес життя, прийняття життєвих викликів, контроль життєвих подій[3].

Залученість в процес життя дає людині впевненість у собі, сприяє здатності успішно долати труднощі та різні життєві ситуації, діяти самоефективно.

Прийняття життєвих викликів це переконаність людини в тому, що події які відбуваються з нею сприяють її розвитку та здобутку нового досвіду.

Контроль життєвих подій дозволяє впливати на перебіг та результат подій.

Толерантність до невизначеності (ТН), як психологічний конструкт, у взаємодії з соціокультурним оточенням людини сприяє успішності в досягненні цілей за рахунок подолання складних ситуацій, мінливих умов життя та активізації психологічного капіталу та відновлення свого психологічного стану.

С. Хилько, аналізуючи ТН, виділила компоненти формування ТН[5] (див. рис.1).

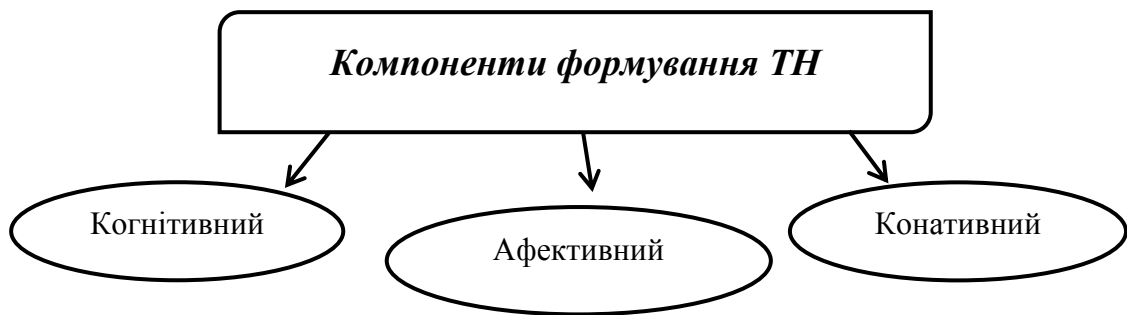

Рис.1 – Компоненти формування ТН

Характеризуючи ці компоненти можна виділити наступне: **КОГНІТИВНИЙ КОМПОНЕНТ** – аналіз та осмислення своїх думок, отриманих знань, своєї поведінки в контексті часової перспективи (в ситуаціях минулого, актуального теперішнього та прогнозованого майбутнього); **АФЕКТИВНИЙ** – позитивний погляд на стресові ситуації, на ситуації невизначеності; **КОНАТИВНИЙ** – рішучість дій, бажання нового, більш складного, здатність змінювати рішення для досягнення мети, мобільність у нових ситуаціях, віра в себе, свої сили, здатність впевнено та рішуче діяти в стресових ситуаціях.

Усі вище перераховані компоненти ТН допомагають людині долати перешкоди та вирішувати складні життєві задачі.

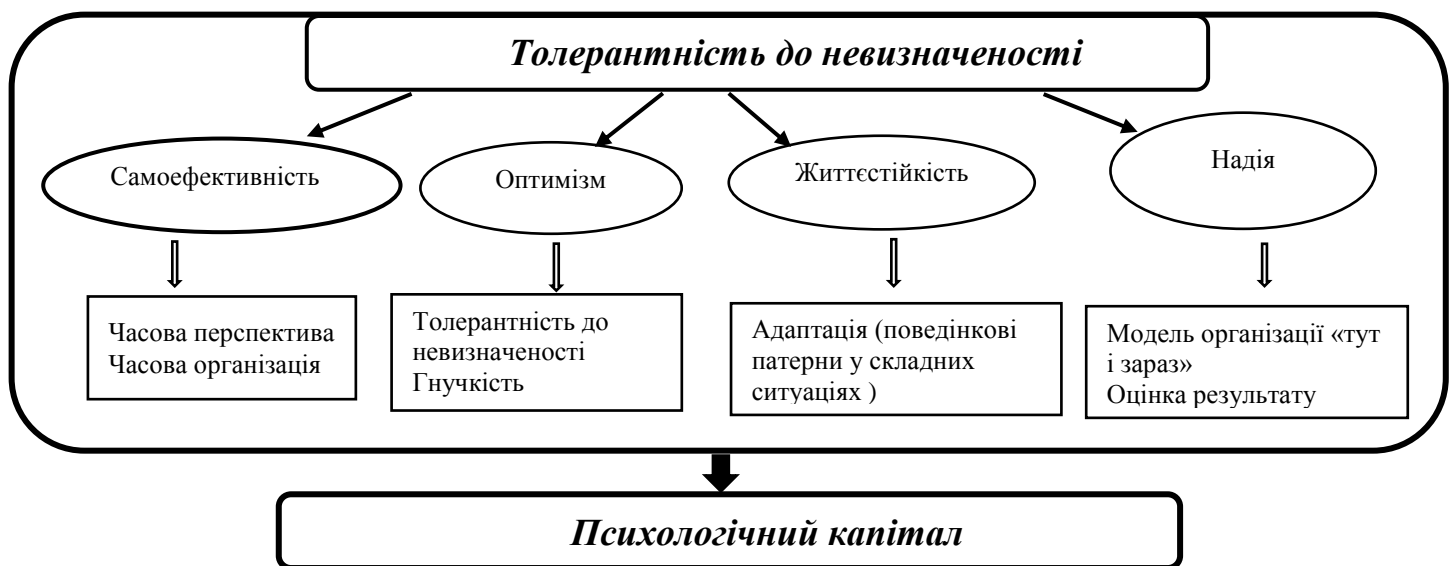

Рис. 2. Теоретична модель дослідження

Отже, ТН, як психологічна характеристика сучасної особистості, має місце в кожному компоненті психологічного капіталу (див. рисунок 2), що в контексті соціокультурного життя і розвитку людини сприяє більшій реалізації особистістю свого внутрішнього потенціалу та сприяє саморозвитку, самовдосконаленню. Якщо в особистості збалансована часова перспектива, високий рівень цінності та моралі, високий рівень життєстійкості і здатності орієнтуватися у ситуації «тут і зараз», то ми у контексті порушеної теми обґрунтовуємо це як теоретичну модель особистості, що прагне саморозвитку у ситуації невизначеності у соціокультурному аспекті.

Література:

1. Гальцева Т. О. Види самоефективності особистості: їх характеристика та дослідження. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки*. 2015. Вип. 4. С. 110–114.
2. Литвин С.В. Толерантність до невизначеності як психологічний конструкт. *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*. № 1 (21) 2019. С. 90-107.
3. Мадди С. Жизнестойкость, ее диагностика и тренинг. Режим доступу: <http://institut.smysl.ru/article/21.php> (дата звернення: 20.08.2021)
4. Трофімов А. Ю., Бондар Ю. І. Психологічний капітал в організації. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2014 №2(23). С. 259-265.
5. Хілько С. О. Методика дослідження особливостей формування толерантності до невизначеності у майбутніх психологів. Автореферат: дис. на здобут. наук. ступеня канд. психол. Наук. Київ, 2018. 26с.
6. Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: the exercise of control*. N.Y. W. H. Freeman & Co.
7. F. Luthans, B. J. Avolio, J. B. Avey, and S. M. Norman. Positive Psychological Capital: *Measurement and Relationship with Performance and Satisfaction*. *Personnel Psychology* 60, no. 3 (2007): 541-572.
8. J. B. Avey, F Luthans, R. M. Smith, and N. F Palmer. Impact of Positive Psychological Capital on Employee Well-being Over Time. *Journal of Occupational Health Psychology* 15, no. 1 (2010): 17-28.